

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 274/08-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. septembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť maloletého R. Ž., B., zastúpeného zákonnou zástupkyňou matkou A. Ž. a advokátom JUDr. M. O., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť a na primerané materiálne zabezpečenie vo forme výživného podľa čl. 3 a čl. 27 Dohovoru o právach dieťaťa v spojení s čl. 41 ods. 1, 4 a 6 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 73/2008-48 z 29. apríla 2008 a takto

rozhodol:

Sťažnosť maloletého R. Ž. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júla 2008 doručená sťažnosť maloletého R. Ž., B. (ďalej len „maloletý sťažovateľ“), zastúpeného zákonnou zástupkyňou matkou A. Ž. a advokátom JUDr. M. O., Ž., ktorou namietal

porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť a na primerané materiálne zabezpečenie vo forme výživného podľa čl. 3 a čl. 27 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „dohovor o právach dieťaťa“) v spojení s čl. 41 ods. 1, 4 a 6 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 Co 73/2008-48 z 29. apríla 2008 (ďalej len „rozsudok z 29. apríla 2008“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 21 P 209/2006-89 z 12. marca 2007 (ďalej len „rozsudok z 12. marca 2007“) právoplatným 27. marca 2007 bola schválená dohoda medzi rodičmi maloletého sťažovateľa o úprave ich práv a povinností k maloletému sťažovateľovi (ako aj k jeho súrodencovi) počas trvania ich manželstva. Podľa tejto dohody bol maloletý sťažovateľ a jeho súrodenec zverený do osobnej starostlivosti matky a otec bol povinný prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 1 800 Sk a jeho súrodencia sumou 1 400 Sk mesačne s účinnosťou od 1. augusta 2006. Súčasťou dohody rodičov bola aj úprava styku otca s maloletými deťmi.

Rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 5 C 5/2008-32 z 29. januára 2008 (ďalej len „rozvodový rozsudok“) bolo rozvedené manželstvo rodičov maloletého sťažovateľa a boli upravené práva a povinnosti k maloletému sťažovateľovi (ako aj k jeho súrodencovi) po rozvode manželstva. Maloletý sťažovateľ a jeho súrodenec boli zverení do výchovy a opatery matky a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 2 500 Sk a na výživu jeho súrodencia sumou 2 000 Sk mesačne od právoplatnosti rozvodu. Výrok rozvodového rozsudku nadobudol právoplatnosť 6. marca 2008. Rozvodovým rozsudkom bol upravený aj styk otca s maloletými deťmi.

Proti rozvodovému rozsudku podala odvolanie matka i otec maloletého sťažovateľa. Matka maloletého sťažovateľa vo svojom odvolaní určenú sumu výživného zo strany otca považovala za nízku a nezodpovedajúcu možnostiam otca. Otec súdom určenú sumu

výživného považoval za vysokú a nezodpovedajúcu jeho možnostiam a navrhoval určit' výživné v rozsahu, ako bolo určené rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007. Poukázal na to, že určením sumy jeho vyživovacej povinnosti rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007 nedošlo na jeho strane ako ani na strane maloletých detí k žiadnej zmene pomerov, ktoré by odôvodňovali určit' vyššiu sumu výživného.

Krajský súd svojím rozsudkom z 29. apríla 2008 odvolaniami matky i otca napadnutý rozvodový rozsudok vo výroku o rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom zmenil tak, že otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 1 800 Sk a na výživu jeho súrodenca sumou 1 400 Sk mesačne od právoplatnosti rozvodu.

Maloletý sťažovateľ namietal nezákonnosť a neústavnosť rozsudku krajského súdu z 29. apríla 2008 a uviedol:

„Vyššie citovaný rozsudok Krajského súdu v Trenčíne je zjavne neústavný, svojvoľný, arbitrárny, vymykajúci sa ustálenej rozhodovacej praxi súdov a najmä hrubo poškodzujúci právo navrhovateľa mal. R. Ž., nar... ako aj mal. D. Ž., nar... na rodičovskú výchovu a starostlivosť, právo na primerané materiálne zabezpečenie mal. dieťaťa vo forme výživného povinného rodiča ako aj právo na súdnu a inú právnu ochranu... je v hrubom rozpore s ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky..., Zákona o rodine... a... Dohovoru o právach dieťaťa... Odôvodnenie rozsudku krajského súdu je podľa svojho obsahu skôr účelovou a stručnou obhajobou záujmu otca platiť čo najnižšie výživné a nie štandardným odôvodnením civilného rozsudku v právnom štáte. Krajský súd svoje rozhodnutie o zmene výživného určeného prvostupňovým rozsudkom ťažiskovo odôvodnil tým, že oproti predošlej úprave rozsahu vyživovacej povinnosti nedošlo k podstatnej zmene, t. j. v konaní nebola preukázaná kvalifikovaná zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala iné rozhodnutie o výživnom na čas po rozvode. Podľa záverov krajského súdu predošlú úpravu vyživovacej povinnosti uskutočnenú rozsudkom Okresného súdu v Žiline sp. zn. 21P 209/2006 zo dňa 12. 03. 2007... je nutné naďalej rešpektovať aj na čas po rozvode rodičov mal. detí...

1. Krajský súd na základe daňového priznania otca za rok 2006 dôvodí, že reálny príjem otca činí 12.400,- Sk mesačne... uvedené mechanické preberanie údajov z daňového priznania povinného rodiča - podnikateľa je pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti

rodiča v zmysle § 62 ods. 2, § 62 ods. 5, 63 ods. 1, 63 ods. 2 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine č. 36/2005 Z. z. zjavne nezákonné. Krajský súd mal v zmysle označených ustanovení Zákona o rodine povinnosť skúmať, aké sú reálne možnosti a schopnosti otca, v čom spočívajú jeho skutočné výdavky v rámci podnikateľskej činnosti a či bolo vynaloženie týchto výdavkov pri podnikaní otca bolo nevyhnutné resp. v akom rozsahu. Na pojednávaní otec pritom priamo potvrdil, že za účelom zníženia svojho daňového základu využíva daňový inštitút paušálnych výdavkov vo výške 60 % príjmov, ktoré v daňovom konaní nemusí preukazovať a ani špecifikovať. Otec pritom nevedel vysvetliť, v čom spočívajú jeho skutočné náklady pri podnikaní. Prvostupňový súd dôkaz navrhnutý matkou - predloženie peňažného denníka otca za rok 2006, bez vecného opodstatnenia nevykonal. Deklarovaný príjem otca za rok 2006 pritom činí sumu 477.980,- Sk. Skutočný mesačný príjem otca predstavuje minimálne sumu 30.000,- Sk netto...

2. Krajský súd v odôvodnení vôbec nezohľadnil, že určenie výživného v rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 21P 209/2006 zo dňa 12. 03. 2007 bola vykonané s účinnosťou ku dňu 01. 08. 2006 a nie k dátumu vyhlásenia rozhodnutia 12. 03. 2007. Pri zmene rozhodnutia o výživnom nie je rozhodný čas vydania rozhodnutia, ale čas, ku ktorému (deklaratórne) došlo k zmene rozhodnutia. Je zrejmé, že za čas od 01. 08. 2006 (predchádzajúce rozhodnutie o výživnom) do 29. 04. 2008 (čas rozhodnutia krajského súdu o odvolaní) došlo k nie zanedbateľnému zvýšeniu životných nákladov, čo v zmysle § 78 ods. 3 Zákona o rodine predstavuje relevantnú zmenu pomerov... Krajský súd v Trenčíne taktiež pri konštatovaní absencie zmeny pomerov pozabudol na skutočnosť, že právoplatnosťou výroku o rozvode došlo ex lége k zániku vzájomnej vyživovacej povinnosti medzi manželmi, čím v danej veci došlo k ďalšej podstatnej zmene pomerov...

3. Pokiaľ Krajský súd v Trenčíne svoje rozhodnutie ťažiskovo opiera od rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 21P 209/2006 zo dňa 12. 03. 2007, súd opomenul, že počas uvedeného konania navrhovateľ (otec mal. detí) od decembra 2006... zadržieval mal. syna D. Ž. Návrh matky na vydanie predbežného opatrenia Okresný súd v Žiline pritom zamietol... Vrátenie mal. syna otec pritom podmieňoval dohodou rodičov o styku a výške výživného podľa jeho požiadaviek. Je zrejmé, že za daného neznesiteľného stavu bola matka de facto nútená pristúpiť na ultimatívne otcove požiadavky... krajský súd existenciu situácie,

za ktorej bola uzavretá rodičovská dohoda v konaní Okresného súdu v Žiline vedeného pod sp. zn. 21P 209/2006 pri svojom rozhodovaní opomenul...

4. Krajský súd v Trenčíne opomenul, že Okresný súd v Žiline v konaní 21P 209/2006 pri schvaľovaní rodičovskej dohody posudzoval iba to, či uzavretá dohoda rodičov nie je v hrubom rozpore so záujmami mal. detí, nevykonával však dokazovanie týkajúce sa výšky primeraného výživného.

5. Zásadu absolútnej priority výživného podľa § 62 ods. 5 Zákona o rodine krajský súd pri svojom rozhodovaní taktiež nerešpektoval.“

Maloletý sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie ním označených práv rozsudkom krajského súdu z 29. apríla 2008, zrušil tento rozsudok a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých

prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci (v tomto prípade všeobecným súdom v občianskoprávnom konaní) nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s už uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť maloletého sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007 bola schválená dohoda medzi rodičmi maloletého sťažovateľa o úprave ich práv a povinností k maloletému sťažovateľovi počas trvania ich manželstva. Podľa tejto dohody bola okrem iných určená povinnosť otca prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 1 800 Sk mesačne s účinnosťou od 1. augusta 2006.

Rozvodovým rozsudkom bolo rozvedené manželstvo rodičov maloletého sťažovateľa. Maloletý sťažovateľ bol zverený do výchovy a opatery matky a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na jeho výživu sumou 2 500 Sk mesačne od právoplatnosti rozvodu. Zároveň súrodenec maloletého sťažovateľa bol zverený do výchovy a opatery matky a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na jeho výživu sumou 2 000 Sk mesačne od právoplatnosti rozvodu. Rozvodovým rozsudkom bol upravený aj styk otca s maloletými deťmi.

Krajský súd svojím rozsudkom z 29. apríla 2008 odvolaním matky i otca napadnutý rozvodový rozsudok vo výroku o rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom zmenil tak, že otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 1 800 Sk a na výživu jeho súrodenca sumou 1 400 Sk mesačne od právoplatnosti rozvodu.

Maloletý sťažovateľ vidí porušenie ním označených základných a iných práv v rozsudku krajského súdu.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas maloletého sťažovateľa so závermi krajského súdu, ktorý podľa neho nesprávne vyhodnotil skutočnosti rozhodujúce na posúdenie, či došlo k podstatnej zmene pomerov od posledného určenia rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom (určenie výživného počas trvania manželstva rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007), ktoré by odôvodňovali iné určenie jeho vyživovacej povinnosti.

Podľa názoru maloletého sťažovateľa na rozdiel od záverov krajského súdu k takejto podstatnej zmene pomerov došlo od posledného určenia rozsahu vyživovacej povinnosti otca rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007. Maloletý sťažovateľ bol toho názoru, že bolo namieste určiť vyššiu sumu výživného ako 1 800 Sk, ktorá bola určená rozsudkom krajského súdu.

Podľa maloletého sťažovateľa krajský súd nesprávne a nedostatočne vyhodnotil schopnosti a možnosti otca, neprihliadol na to, že došlo k zvýšeniu životných nákladov v období od rozhodnutia okresného súdu o výživnom z 12. marca 2007 do rozhodovania krajského súdu rozsudkom z 29. apríla 2008, a že rozvodom manželstva došlo k zániku vyživovacej povinnosti medzi manželmi (rodičmi maloletého sťažovateľa), a taktiež neprihliadol na okolnosti, na základe ktorých došlo k uzavretiu dohody o výživnom, ktorú schválil okresný súd rozsudkom z 12. marca 2007.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a zároveň by malo za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Ústavný súd po preskúmaní rozsudku krajského súdu z 29. apríla 2008 konštatuje, že v ňom nemožno ustáliť prvky arbitrárnosti, ktoré by nasvedčovali nesprávnosti skutkových a právnych záverov namietaných maloletým sťažovateľom alebo ktoré by spočívali v nedostatočnom zistení skutkového stavu veci, nesprávnych právnych záveroch či nedostatočnom odôvodnení záverov krajského súdu.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd preskúmal rozsudok Okresného súdu Považská Bystrica v rozsahu, v akom bolo napadnuté odvolaním, vysporiadal sa s odvolacími dôvodmi a dospel k tomuto záveru: „Predošlá úprava vyživovacej povinnosti bola súdom uskutočnená rozsudkom Okresného súdu Žilina zo dňa 12. 3. 2007, č. k. 21P/209/2006-89. ktorý nadobudol právoplatnosť 27. 3. 2007. Označeným rozsudkom bola medzi účastníkmi schválená rodičovská dohoda, podľa ktorej sa navrhovateľ (otec detí)

zaviazal platiť na ich výživu, a to na mal. R. 1.800,- Sk mesačne a na mal. D. 1.400,- Sk mesačne, s účinnosťou od 1. 8. 2006, vždy do 25-teho dňa v mesiaci vopred. Treba dodať, že rodičov maloletých detí v uvedenom konaní zastupovali tí istí advokáti, z ktorých iniciatívy vzišla jaj uvedená rodičovská dohoda. Rodičovskú dohodu súd schválil, pretože vykonaným dokazovaním zistil, že zodpovedá ustanoveniam § 62 ods. 1, 2, 4, § 65 Zákona o rodine (z hľadiska určenia rozsahu vyživovacej povinnosti). Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že navrhovateľ ako živnostník mal za rok 2005 príjem 415.980,- Sk, výdavky 273.683,- Sk, základ dane 142.297,- Sk, priemerne mesačne 11.858,- Sk . Zárobok matky bol 9.000,- Sk.

V konaní o rozvod manželstva bol zistený príjem navrhovateľa za rok 2006 vo výške 477.980,- Sk, výdavky 329.289,- Sk, základ dane 148.691,- Sk, teda mesačne 12.400,- Sk. Zárobok odporkyne bol zistený vo výške 10.200,- Sk.

Prvostupňový súd sám konštatoval, že v pomeroch účastníkov oproti predošlej úprave rozsahu vyživovacej povinnosti navrhovateľa (otec detí) nedošlo k podstatnej zmene. S týmto konštatovaním sa zhoduje aj odvolací súd na základe skutkových okolností, významných pre určenie výšky výživného.

Z vyššie uvedených dôvodov, najmä s poukazom na všetky významné okolnosti, ktoré existovali už v čase prvého rozhodnutia o výživnom, teda že rodičia nežili spolu, že otec má byt, hifi súpravu, auto a nebola preukázaná kvalifikovaná zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala iné rozhodnutie o výživnom, bolo potrebné rozhodnutie okresného súdu v napadnutej časti zmeniť a určiť rozsah vyživovacej povinnosti otca v rovnakom rozsahu, než bola určená súdom schválenou rodičovskou dohodou. “

Ústavný súd poznamenáva, že citované odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 29. apríla 2008 obsahuje vecné, dôsledné a vyčerpávajúce vysporiadanie sa so všetkými skutočnosťami, ktoré boli rozhodné na ustálenie rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom na čas po rozvode. Maloletý sťažovateľ neuviedol vo svojej sťažnosti argumenty, ktoré by mohli spochybniť ústavnosť záverov krajského súdu a svedčili by o ich prípadnej arbitrárnosti.

Podľa názoru ústavného súdu skutočnosť, že sa maloletý sťažovateľ nestotožňuje s právnym názorom súdov a ich právnymi závermi, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a neznamená ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu v napadnutom rozhodnutí krajského súdu o takéto rozhodnutie nejde.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť maloletého sťažovateľa odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celosti, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2008